

100 ÉVES JAPÁNKERT BUDAPESTEN

Átmentünk Pestre, pontosabban Zuglóba a Mogyoródi út – Kövér Lajos utca találkozásához az AM KASZK¹ **Varga Márton² Kertészeti és Földmérési Szakgimnáziuma³ és Kollégiuma Botanikus kertjét** megcsodálni.

Délután 3 órára terveztük a látogatást, mivel délelőtt esett, és bizonytalan volt az időjárás néhányan otthon maradtak. Bánhajták, mert délutánra kisütött a nap. 27 -en jöttünk össze, többen most dugták ki először az orrukát a maszk alól. Bátortalan kézfogások már voltak, de a puszkodás elmaradt. Szuper idegenvezetőt kaptunk, az iskola kertészeti munkaközösségének vezetőjét: **Kaszab Lászlót**. Nem csak tudta, mondani is tudta. Az aranyos történeteket, a poénokat is zseniálisan fűzte a mondanivalójába⁴. Végig ismerte azokat a helyeket a kertben, ahol az idősebbek leülhetnek, a fotósoknak marad idejük jó képeket kattintani.

Tudjátok, hogy kekec vagyok, de a tanár Úr, a kolléga teljesítménye előtt megemelem kalapomat. Csapjunk is bele a lecsóba, feltételezve, hogy az alábbi lábjegyzetekből az iskoláról és alapítójáról mindenki minden fontosat megtudhatott.

¹ Agrárminisztérium Közép-magyarországi Agrár Szakképző Központ. 2020. július 1-től biztosan megváltozik, mivel az összes szakképző intézmény az ITM felügyelete alá került.

² A szilágysomlyói születésű Varga Márton (1886-1952) 1909-ben Budapest egyik elismert szakmai iskolájában, a Magyar Királyi Kertészeti Tanintézetben szerzett, középfokú oklevelével a Székesfőváros szolgálatába lépett. (A Kertészeti Tanintézet 1939-ben akadémiává, 1943-ban főiskolává, majd 1986-ban Kertészeti Egyetemmé „léptették elő”.) 1925-ben létrehozta és két évtizeden át irányította a Budapest Székesfővárosi Községi Kertész-képző Iskolát. Évekig elnöke volt az Országos Magyar Kertészeti Egyesületnek. A Kertészeti Szemlében és a Kertészeti Lapokban publikálta kutatási eredményeit a „Hagymás virágfajok, fajták és változatok” címmel.

³ A kertészeti iskola több mint 100 éves kalandos múltra tekinthet vissza. (Már az elnevezésekből is nagyszüleink iskolai történeteinek hangulata sugárzik.) Rákos-mezején vagyunk. A legenda szerint itt választották 1445-ben Hunyadi Jánost kormányzóvá. Csak 1873-ban lett Budapest VII. kerületének része Kis-Szugló és Nagy-Szugló néven. Az 1930. évi kerületstíztűzágások következtében Zugló néven lett a XIV. kerület. Az Egressy és a Mogyoródi út közötti részen a XIX. század végén bolgárkertészetek virultak, melyeket a Székesfővárostól béreltek.

Az *Egressy út 73.* címre bejegyzett, a Nagy Lajos király és Angol utca közötti 40 kh (*kataszteri hold*) üres területre Budapest Székesfőváros Tanácsa 1905 megalapította a **Székesfővárosi Önálló Gazdasági Népiskolát**. A szomszéd, *Egressy út 71.* címre bejegyzett, Angol és Kövér Lajos utca közötti 16 kh-s telekre 1902-ben Alpár Ignác (*a városligeti Vajdahunyadvár felépítője*) terve alapján épült, az **Országos Gyermekvédelmi Egyesület Otthona**, mely a korszak iskoláinak téglarchitektúráját idézi. Az épületében 1906 – 1948 között **Polgári Leányiskola**, majd általános iskola működött. (Az **Egressy Gábor Általános Fiúgimnázium** az 1958/59-es tanévben kezdte megműködését, amely 1964/1968 között E.G. Gimnázium és Ipari Szakközép Iskola, majd 1972/73-tól E.G. Fionommechanikai és Műszeripari Szki, 1991 után E.G. Két Tanítási nyelvű Műszaki SZKi, 2016-tól Szakgimnázium lett... és néhány napot kell várnia, hogy a több mint 50 éve várt és joggal kiérdemelt „az ITM **Technikuma**” címet megkapja.)

... de ugorjunk vissza a XX. század elejéhez, amikor is a népiskolához **Varga Márton** vezetésével **Székesfővárosi Iskolai Növénykert**et rendeltek, a polgári leányiskolában pedig **Gazdasági és Háztartási Tanfolyamokat** indítottak. Utóbbiból lett 1913-ban a **Kertészeti Gazdasági és Háztartási Leányiskola**.

Mindezen iskolák 1926-ban Varga Márton igazgatása alatt **Budapesti Székesfővárosi Községi Kertész-képző Iskola** néven egyesültek az *Egressy út 73.* alatti épületben. (1928 -ban itt indult el az első magyar **Kertész-tanonc Iskola**, majd 1943-ban az első magyar érettségit adó **Kertészeti Középiskola**. 1946-ban a **Mezőgazdasági Gimnázium**. 1954-ben **Mezőgazdasági Technikum Zöldség- és Dísznövénytermesztési Tagozata**. 1961-től **Kertészeti Technikum**. 1967-ben az *Egressy út 73-as székhely megszűnt, a 40 kh-on lakótelep épült!*

A Mogyoródi úton megmaradt 3 ha-os területen 1968-ban felépült az új iskola **Asztalos János Kertészeti Technikum** néven, amely jelenleg is itt működik földmérési szakkal kiegészülve, mint a gödöllői Szent István és a Budapesti Corvinus Egyetem Gyakorlóiskolája. Neve 1992-től **Varga Márton Kertészeti és Földmérési Szak-képző Intézet, GATE Gyakorlóiskola**, majd 2016-tól Szakgimnázium lett. és már csak néhány napot kell várnia, hogy visszakapja „az ITM **Technikuma**” címet.

⁴ A dőlbtetűsöket Kaszab tanárúr mondotta.

Az első több kataszteri holdas földterületű, Varga Márton által 1926-ban alapított Budapesti Székesfővárosi Községi Kertészképző Iskolából megmaradt 3 hektárnyi **Varga Márton Kertészeti és Földmérési Technikumba** jelenleg a Kövér Lajos utcából lehet belépni. Ennek része, a különböző gyűjtemények, üvegházak, ágyások, szőlőtőkék között hazánk első japánkertje, mely 1928 óta folyamatosan fejlődik és gazdagodik. Több végzős osztály emlékfát, dísz-cseresznyét ültet. Új vagy felújított épített-elemekkel bővítette a kertet.

Különös jelentőséggel bír a japán mitológiában a kapu: „*Minden kijárat egyben bejárat valahova, a kapu az újjászületés, új életszakasz jelképe*” A kerten lapos tipegőkövek vezetnek végig, de a kapuban két hepehupás kővel kezdődik az ösvény. Így a belépő automatikusan az orra alá néz, és ezzel önkéntelen főhajtással tiszteleg a kert előtt.

Tamás kire várunk még?

Látom, senki sem nézett a lába elé-pedig a kapu...

Átkelés a vágyak hídján

Mindnyájan a Daruszigeten

A kert központi magja a **tórendszer**, melynek szélét díszítő termésköveket a húszas években Budáról hoztak át ökrösszekérrel a fogaskerekű villamosítási munkálatainak helyszínéről. A víz az „élet folyását” jelképezi. Útja egy kis vízeséssel kezdődik, ami a mozgékony, ugrabugráló, cserfes gyerekkora utal. Aztán „*ahogy az élet is folyik tovább, úgy lassul le, csendesedik el a végén a legmélyebb, a „semmisség óceánjánál.*” A zuglói kertben a Teknőcsziget és Darusziget jeleníti meg a japánok két mitikus állatát.

A mitológia szerint a lelkeket haláluk után a „daru” egy szigetre repíti, amelyet a tengerben úszó „teknős” hordoz a hátán. A Daruszigetre a „Sóhajok hídja” vezet át. Aki végigmegy rajta és közben kíván valamit, annak vágya valóra válik. *(Mindezt az iskola diákjai ki is próbálják rendszeresen.)*

A víz mellett az épített-elemek, a lámpások, pagodák is fontos részei a japánkerteknek. Az itt látható elemek másolatai azoknak, amelyek a kelet-ázsiai kutató Hopp Ferenc nyomán jutottak el hazánkba a japán császári udvarból. *„A japánkertészetre jellemző még a természet lekicsinyítése és a környezet megidézése, mintha csak egy képet festenének: a **Fuji**, a japánok szent hegyének kisebb mása bekerült ebbe a japánkertbe is.”*

Sanyi a lámpással

Lámpás Sanyi nélkül

Soós Tamás lámpással

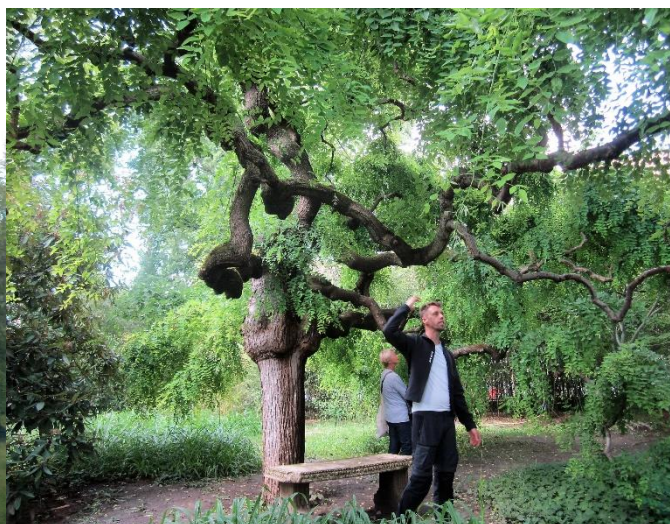

Lámpás velem

A Kelet-Ázsiából az európai kertészeti gyakorlatba átkerült növényzet nagy részét örökzöldek és fenyőfélék teszik ki. A Teknőcszigetnél magasodó **szecsuanai mamutfenyő** a kert legnagyobb botanikai ritkasága, egy ősi, kőlenyomatokból ismert faj, amelyet 1940-ben egy eldugott kínai völgyben fedeztek fel újra. *„Akkor világszenzációt keltett a felfedezés botanikai körökben, olyan volumenű hír volt, mintha mamutokat fedoznánk fel valahol egy völgyben”*. Magyarországon csak két helyre szállítottak magokat. Varga Márton fűvészkertje is kapott belőlük. A japánkertben ma is látható példány Európa egyik legnagyobb és legrégebbi szecsuanai mamutfenyője. A kert legnagyobb fenyője mégis a **himalájai selyemfenyő**, amelyet ki kellett kötözni, nehogy eldőljön. *„A japánok azt tartják, hogy ahol az ágai leérnek a földre, ott összeér az ég és a föld, az istenek és az emberek találkoznak.”* Viszont a legfotogénebb fa a kertben a **szomorú japánakác**, amelynek ágazata a speciális metszési technikának köszönhetően lett ilyen kacskaringós és vízesésszerű.

Himalájai selyemfenyő

A gircses-görcsös elevenfa: a szomorú japánakác

A zuglói egy archaikus síkvidéki teakert. *„Ezek 2000 éve a heves politikai-társadalmi problémákkal, a polgárháborúkkal tarkított időszakokban a befelé fordulást, lelassulást lehetővé tévő, **teaszertartás** köré épülő kertek, a kikapcsolódást, a történetek végig gondolasát, az újra indulást szolgálták.”*

Ritka megtiszteltetésnek számított, amikor 1931-ben az európai körúton résztvevő **Takamacu herceg és felesége** megcsodálták az iskola japánkertjét. A legenda szerint a teaházban egy hagyományos japán teaszertartáson látták vendégül a főméltóságokat. *„Itt leány tanulók nem lévén, a széparcú fiúdiákokat öltöztették be gésának, hogy felszolgálják a teát. Az Operaházból a Pillangókisasszony jelmezeit kérték számukra kölcsön.”* A hercegi párnak annyira tetszett a műsor, hogy később a császári udvarból japán növényeket küldtek a kertészet számára. Még ma is található néhány növény, amely ezen ajándékok szaporulata.

Az eredeti bambusz teaházba villám csapott. A most látható, az eredeti japán technológiával tavaly megépített új ház.

Kaszab Laci órát tart az új Teaház előtt

Laci a katedrán a Darusziget előtt

A japánkert nyújtotta élmények végig csodálása után, azon lelkesebbeknek, aki még bírták szusszal Kaszab tanárúr jutalom gyanánt kinyitotta a kaktusház kapuit is. Ott is volt néhány „bozontos szűrös csoda”

Epilógus: Javaslom minden karanténban megsavanyodott, valamint a városi forgatagban megfáradt nyugállományú bajtársamnak is, hogy szintén a természetben próbáljanak új erőt meríteni. Eddig én nem hittem benne, de megnéztem a statisztikákat, ahol első rápillantásra a japánok közel 8 évvel magasabb várható élettartama majdnem meg győzött: Hiába ezek még is csak tudnak valamit. A természet szeretete, nyugodt stresszmentes életvitel... már el is határoztam, hogy holnap... amikor tovább olvastam: az olaszok is 7 évet vernek ránk. Akkor mi van? Kinek, miben van igaza?

(Sajnos nem fejeztem ott be a keresgélést. Így megtudhattam, hogy a magyar férfiaknál licitált 72,3 éves átlagos élettartamot figyelembe véve talán megélem a karácsonyt, de mégis csak jó, hogy nem vagyok orosz férfi, mert akkor már 7 éve eltemettek volna.)

Budapest, 2020. július 2-án (*Sarlós Boldogasszony napján*)

Dr. Horváth László Ferenc

(Nekem ezen napon a fenti letaglózó hír jutott.
Oké, nem találkoztam Erzsi nénémmel
és nem Máriának hívnak!)